

Obowiązki lekarza wynikające z ustawy wprowadzającej procedurę „Niebieskiej Karty”

adwokat Lesław Świstun

z Kancelarii Prawnej Gorazda, Świstun, Wątroba i wspólnicy, trener w firmie CTS Customized Training Solutions

Oddano do publikacji: 10.06.2014 [PDF](#) FULL-TEXT www.gabinetprywatny.com.pl

Ustawę o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie uchwalono w 2005 r. Dla pracowników służby zdrowia ma ona dość duże znaczenie, ponieważ nakłada na lekarzy obowiązki i rodzi szereg praktycznych problemów. Łączy się z koniecznością wypełniania dodatkowych dokumentów, ale również wiąże się z ryzykiem uwikłania lekarza w uczestniczenie w postępowaniach karnych lub cywilnych jako świadek. Z tego powodu warto zapoznać się z tymi obowiązkami.

I

Przede wszystkim należy zwrócić uwagę, iż obowiązkiem lekarza, wynikającym z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, jest wszczęcie procedury „Niebieskiej Karty”. Powinno to nastąpić, jeżeli w trakcie czynności zawodowych lekarz poweźmie podejrzenie stosowania przemocy wobec pacjenta – przez członka rodziny. Wszczęcie wskazanej procedury nie wymaga zgody pokrzywdzonego i następuje poprzez wypełnienie odpowiedniego formularza: „Niebieska Karta – A”. Przy czym wypełnienie „Niebieskiej Karty” bez współpracy z pokrzywdzonym jest praktycznie niemożliwe. W przypadku wypełnienia „Niebieskiej

Karty” w ciągu 7 dni należy nadać procedurze dalszy bieg, zgodnie z ustawą. Drugim zagadnieniem, które wiąże się z koniecznością wypełnienia „Niebieskiej Karty” jest związek tego obowiązku z obowiązkiem zachowania tajemnicy zawodowej. Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie uchyla ten obowiązek, bowiem zgodnie z ustawą o zawodach lekarza i lekarza dentystry, obowiązek zachowania tajemnicy zawodowej nie dotyczy sytuacji, gdy takie zwolnienie przewiduje inna ustawa.

II

Kolejnym obowiązkiem wynikającym z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie jest obowiązek zawiadomienia policji lub prokuratury w sytuacjach, gdy lekarz, przy wykonywaniu obowiązków zawodowych, powziął podejrzenie o popełnieniu ściganego z urzędu przestępstwa z użyciem przemocy w rodzinie. Jest to obowiązek współistniejący wraz z obowiązkiem wszczęcia procedury „Niebieskiej Karty” i dotyczy każdego lekarza. Wykonanie wskazanego obowiązku wiąże się z koniecznością ustalenia przez lekarza, czy dane zachowanie było przestępstwem i czy przestępstwo jest ścigane z urzędu oraz czy wiąże się z użyciem przemocy

w rodzinie. Przy czym należy zwrócić uwagę, iż nie każda przemoc w rodzinie jest przestępstwem, a nie każde uszkodzenie ciała przestępstwem ściganym z urzędu. Dlatego ustalenie wszystkich powyższych przesłanek może być dość skomplikowane, a bez współpracy z pokrzywdzonym wręcz niemożliwe.

III

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie nakłada na lekarzy jeszcze jeden obowiązek. Jest to obowiązek wydania zaświadczenia lekarskiego, według wzoru przewidzianego przez rozporządzenie, o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie. Szczególne wątpliwości budzi sformułowanie „przyczyny” uszkodzeń ciała. Wskazywanie przyczyn wiąże się z ryzykiem instrumentalnego traktowania lekarzy. Dotyczy to sytuacji, gdy możliwe są różne przyczyny powstania urazów i wymuszanie podawania wersji zdarzeń relacjonowanej wyłącznie przez badanego. Razi również kategoryczne sformułowanie ustawy, nakazujące wskazanie przyczyny powstania urazu. Pewnym złagodzeniem jednoznacznego stanowiska ustawodawcy, nakazującego wpisanie w zaświadczeniu przyczyn uszkodzeń ciała, jest wzór takiego załącznika, który w pkt. 9 nakazuje wpisanie **„możliwe przyczyny”** powstania uszkodzeń ciała, a więc wprowadza kategorię prawdopodobieństwa. Oczywiście lekarz również może w zaświadczeniu wyrazić swoje wątpliwości dotyczące przyczyn powstania uszkodzeń ciała, jeżeli takie wątpliwości będą wynikały z badania pokrzywdzonego. Drugim problemem związanym z realizacją tego obowiązku jest ustalenie, czy dotyczy on każdego lekarza, czy nie. W tym zakresie ustawa nie wprowadza żadnych dodatkowych wskazówek. Dlatego należałoby przyjąć, iż obowiązek wystawienia zaświadczenia

lekarskiego spoczywa na każdym lekarzu, który zobowiązany jest do wykonywania świadczeń zdrowotnych na rzecz osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. Należy także pamiętać, iż z tytułu wydania zaświadczenia nie można pobierać opłaty.

Realizacja wskazanych powyżej obowiązków wynika z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Zatem niewykonanie ich stanowi naruszenie obowiązków ustawowych. Czy w związku z tym grożą lekarzowi jakieś sankcje? Sama ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie takich sankcji nie przewiduje. Również trudno doszukać się sankcji wynikających z prawa karnego. Co prawda istnieje obowiązek zawiadamiania o podejrzeniu popełnienia przestępstwa, ale odpowiedzialność karną z tego tytułu mogą ponosić wyłącznie funkcjonariusze publiczni. Można rozważyć odpowiedzialność cywilną lub dyscyplinarną. Niewykonanie obowiązku wynikającego z ustawy może wiązać się z odpowiedzialnością cywilną. Granicą odpowiedzialności cywilnej jest wartość szkody, jaką poniósł pokrzywdzony. W przypadku niezrealizowania obowiązków wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie trudno oszacować wysokość szkody, ponieważ takie zachowanie nie pociąga za sobą, z reguły, uszczerbku majątkowego. Może natomiast wiązać się z koniecznością wydatkowania środków na realizację uprawnień pokrzywdzonego, których nie chce zrealizować dany lekarz (np. koszty wizyty u innego lekarza). Najtrudniej jest jednoznacznie ustalić, czy odmowa realizacji obowiązków wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie stanowi delikt dyscyplinarny. Z jednej strony zachowanie sprzeczne z ustawą samo w sobie może podważać zaufanie do lekarza, a z drugiej nie narusza zasad dotyczących postępowania lekarza wobec pacjenta. ■